KATEDRA TEORII MUZYKI UMFC
GABINET ZBIORÓW MUZYCZNYCH BUW, POLSKIE TOWARZYSTWO ANALIZY MUZYCZNEJ

OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA
„SŁUCH ABSOLUTNY ROMANA PALESTRA”

29.11-2.12.2017

W sumie, czy to nie śmieszne: to, co pisarz może osiągnąć w swojej manipulacji czasem w jednym czy drugim przypadku wyjątkowym, to samo każdy przeciętny muzyk może zrobić niezależnie od osobistego talentu bez specjalnego wysiłku – jeśli tylko ma to specyficzne wyczucie wielości czasu muzycznego. Jak by to nazwać? Chyba najlepiej byłoby powiedzieć, że to jest ten najistotniejszy **słuch absolutny** – choć specjaliści używają tego określenia do rzeczy całkiem innych i w istocie mało ważnych. Ale ten stosunek do czasu, właściwe wyczuwanie go – to jest chyba najważniejsze w muzyce, to jest ten najczulszy słuch muzyka, to on prowadzi go po meandrach roboty artystycznej, to on pozwala sięgnąć w samo sedno wewnętrznego życia muzyki.

Roman Palester, *Słuch absolutny*

Nowa Sala Senatu, UMFC, ul. Okólnik 2, Warszawa
Sala Samuela Lindego (III p.), Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie, ul. Dobra 56/66

29.11. ŚRODA, 19.00, SALA KONCERTOWA, UMFC
ARTYSTYCZNA INAUGURACJA KONFERENCJI

KONCERT SYMFONICZNY
„MISTRZOWIE INSTRUMENTALISTYKI”

Z CYKLU „ŚRODA NA OKÓLNIKU”

Karol Szymanowski, *I Koncert op. 35* na skrzypce i orkiestrę
Roman Palester, *Piccolo concerto* na orkiestrę
Francis Poulenc, *Sinfonietta 141* na orkiestrę

wyk. **Agata Szymczewska** – skrzypce
Orkiestra Symfoniczna UMFC
dyr. **Vladimir Kiradjev**

wstęp: bilety 15 zł

Uczenie się świata

Najciekawszy jednak jest widok z okien mojego pokoju. Wychodzą one na liczne meandry Stryja i całą jego dolinę, w której leży miasteczko. Przez te okna uczyłem się godzinami świata. Bo nie miałem przecież wtedy najmniejszego pojęcia jakie ogromne światy przeżyć i rzeczywistości mieszczą się za fasadami najprostszych czasowników: „mam”, „chcę”, „widzę” czy „czuję”. . . Więc na razie uczyłem się świata zewnętrznego, pozornie sprawdzalnego.

Roman Palester, *Wspomnienie z innego świata*

30.11. czwartek – I dzień konferencji, Nowa Sala Senatu, UMFC

10.00 Otwarcie konferencji przez Prorektora UMFC ds Nauki
Prof. dr hab. Pawła Łukaszewskiego

10.15 referat wprowadzający
prof. dr hab. Zofia Helman
Konteksty historyczne i estetyczne twórczości Romana Palestra

11.00-12.30 Dyskusja panelowa I: Pamięć gatunku
z udziałem: Katarzyny Szymańskiej-Stułki, Joanny Kawalli, Alicji Gronau-Osińskiej, Iwony Świdnickiej, Sławomira Zamuszki, Artura Cieślaka, Ignacego Zalewskiego, Małgorzaty Waszak, Katarzyny Ewy Sokołowskiej, Beaty Bolesławskiej-Lewandowskiej
moderator: Krystyna Juszyńska

13.00-14.30 Dyskusja panelowa II: Problematyka wykonawcza w zakresie instrumentalistyki
z udziałem: Agnieszki Maruchy, Joanny Kawalli, Sławomira Zamuszki, Katarzyny Ewy Sokołowskiej, Roberta Morawskiego, Leszka Lorenta, Ewy Rzanny-Szczepaniak, Aliny Mleczko, Jakuba Tchorzewskiego, Agnieszki Kozło
moderator: Małgorzata Waszak

16.00-18.00 Panel – warsztaty poświęcony kwartetom smyczkowym Romana Palestra
z udziałem Apollon Musagète Quartett:

Paweł Zalejski – skrzypce I, **Bartosz Zachłod** – skrzypce II, **Piotr Szumieł** – altówka, **Piotr Skweres** – wiolonczela
moderator: Lech Dzierżanowski

19.00 I Koncert Kameralny, Sala Koncertowa, UMFC

W programie utwory Romana Palestra:
Sonatina na 4 ręce (1940), *Trzy pieśni do słów Kazimiery Iłłakowiczówny* na sopran i fortepian (1930): *Żółta pieśń, Gil i sroka, Jak się najlepiej opędzać od szerszenia, I Sonata* fortepianowa (1970-1971), *10 Preludiów* na fortepian (1954), *Concertino* na saksofon altowy i orkiestrę smyczkową – wersja z fortepianem (1938/1947/1977-1978)

wyk. Ravel Piano Duo: Agnieszka Kozło & Katarzyna Ewa Sokołowska, Joanna Freszel (sopran), Jakub Tchorzewski (fortepian), Alina Mleczko (saksofon), Maciej Piszek (fortepian)

1.12. piątek, II dzień Konferencji, Sala Lindego BUW (III p.)

10.00 Piotr Maculewicz (BUW):
Spuścizna Romana Palestra w Gabinecie Zbiorów Muzycznych Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie

10.40 Lech Dzierżanowski:
Tematy muzyczne w korespondencji Romana Palestra ze zbiorów BUW

11.20 Beata Bolesławska-Lewandowska (Instytut Sztuki PAN, Warszawa):
Roman Palester a paryska „Kultura"

12.00–12.30 przerwa

12.30 Iwona Lindstedt (Instytut Muzykologii UW):
Roman Palester jako pionier polskiej muzyki filmowej. Zarys problematyki badawczej

13.10 Joanna Cieślik (Wydział VII, UMFC Warszawa):
Ostatni etap – film Wandy Jakubowskiej z muzyką Romana Palestra. Próba interpretacji

13.50 Lech Dzierżanowski:
O historii polskiego prawykonania *Sonetów do Orfeusza* Palestra (do którego nie doszło)

14.30 PROMOCJA PROJEKTU „110 ROCZNICA URODZIN ROMANA PALESTRA"

19.00 II Koncert Kameralny, Sala Koncertowa, UMFC

W programie utwory Romana Palestra:
Taniec polski z baletu *Pieśń o ziemi* (1955), *2 Etiudy* na fortepian (1945 i 1943), *Sonata* na dwoje skrzypiec i fortepian (1939), *Duety* na dwoje skrzypiec – wybór (1965), *Trio* na flet, altówkę i harfę (1965)

wyk. Agnieszka Marucha (skrzypce), Ewa Skardowska (fortepian), Grzegorz Marek Prokopczuk (fortepian), Rafał Zambrzycki (skrzypce), Carina Coste (flet), Natalia Reichert (altówka), Temina Cadi Sulumuna (harfa), Joanna Kawalla (skrzypce), Yuka Hattori (fortepian)

2.12. sobota, III dzień Konferencji, Nowa Sala Senatu, UMFC

10.00-11.00 Dyskusja panelowa III: Zagadnienia wykonawcze z zakresu wokalistyki, słowo a muzyka

z udziałem: Mirosławy Rezler-Rozlach, Małgorzaty Kubali, Iwony Świdnickiej, Emilia Bayóna
moderator: Maria Pokrzywińska

11.30-13.00 Dyskusja panelowa IV: Zwroty w twórczości Romana Palestra, relacja z przeszłością i współczesnością

z udziałem: Marii Pokrzywińskiej, Iwony Świdnickiej, Małgorzaty Kubali, Moniki Kuchty, Katarzyny Ewy Sokołowskiej, Emilia Bayóna Ewy Rzanny-Szczepaniak, Małgorzaty Waszak, Mirosławy Rezler-Rozlach, Iwony Lindstedt, Lecha Dzierżanowskiego, Joanny Cieślik, Jakuba Tchorzewskiego
moderator: Katarzyna Szymańska-Stułka

14.00-15.30 Dyskusja panelowa V: W kręgu muzyki orkiestrowej i kameralnej, instrumentacja – faktura – ekspresja – poliwersyjność

z udziałem: Małgorzaty Waszak, Ignacego Zalewskiego, Moniki Kuchty, Katarzyny Ewy Sokołowskiej, Agnieszki Maruchy, Sławomira Zamuszki, Leszka Lorenta, Artura Cieślaka, Joanny Kawalli, Teminy Cadi Sulumuny
moderator: Alicja Gronau-Osińska

Tematy i główne tezy badawcze artykułów w planowanej monografii wieloautorskiej o Romanie Palestrze

Beata Bolesławska-Lewandowska (Instytut Sztuki, PAN, Warszawa), Roman Palester a paryska „Kultura"

Faktem powszechnie znanym jest praca Romana Palestra w rozgłośni Radia Wolna Europa, o jego kontaktach z paryską „Kulturą" oraz jej redaktorem naczelnym, Jerzym Giedroyciem, wiadomo natomiast bardzo niewiele. Tymczasem, poza opublikowanymi na łamach tego najważniejszego polskiego pisma emigracyjnego tekstami Palestra, w archiwum Instytutu Literackiego w Maisons-Laffitte zachowała się korespondencja kompozytora z Giedroyciem, będąca świadectwem ich długoletniej znajomości, skupionej wokół spraw związanych z polską kulturą muzyczną. Celem artykułu jest przybliżenie relacji Romana Palestra ze środowiskiem paryskiej „Kultury" w świetle zachowanych materiałów archiwalnych.

Artur Cieślak (Wydział Edukacji Muzycznej, Akademia Sztuki, Szczecin), Ewolucja myśli twórczej w *Concertino* na saksofon i orkiestrę smyczkową Romana Palestra

W artykule autor przeprowadzi porównanie obu wersji (orkiestrowej z 1938/1947 i z fortepianem z 1978) *Concertino.* Na tej podstawie dokona analizy ewolucji w zakresie formy, określi specyfikę struktury obu wersji, wyszczególni zmiany w zakresie instrumentacji itp. Przedstawi ponadto porównanie partytury z wyciągiem fortepianowym jako dopełnienie obrazu warstwy instrumentacyjnej II wersji *Concertino.*

Joanna Cieślik (Wydział Instrumentalno-Pedagogiczny, UMFC, Warszawa), *Ostatni etap* – film Wandy Jakubowskiej z muzyką Romana Palestra. Próba interpretacji

Ostatni etap Wandy Jakubowskiej – to jeden z najważniejszych powojennych filmów polskich, zwracający oczy całej Europy na tematykę hitlerowskich obozów koncentracyjnych w Polsce. Powstał w 1947 roku i należy do grona pierwszych pełnometrażowych produkcji zrealizowanych po II wojnie światowej. Napisanie partytury muzycznej do filmu powierzone zostało Romanowi Palestrowi, kompozytorowi mającemu zaraz po wojnie status jednego z najważniejszych polskich kompozytorów filmowych. Na tę pozycję zapracował oprawą muzyczną do wielu filmów przedwojennych. Referat podejmuje próbę analizy wykorzystanych i niewykorzystanych w filmie fragmentów muzycznych, opis ich znaczenia dramaturgicznego, ilustracyjnego i innych pełnionych w tym filmie funkcji.

Lech Dzierżanowski, O historii polskiego prawykonania *Sonetów do Orfeusza* Romana Palestra (do którego nie doszło)

W 1966 roku w programie koncertu symfonicznego Filharmonii Łódzkiej znalazła się kompozycja Romana Palestra *Sonety Orfeusza do słów Rilkego.* Wykonawczynią tego dzieła miała być wybitna polska śpiewaczka – Delfina Ambroziak. Do koncertu jednak nie doszło. Przedstawienie perypetii związanych z tym wydarzeniem w świetle zachowanych listów Delfiny Ambroziak do Barbary i Romana Palestrów stanowi temat artykułu. Autor spróbuje też przedstawić szersze tło stosunku władz PRL do Palestra po jego decyzji definitywnego pozostania na Zachodzie w 1949. Obok próby odpowiedzi na pytanie, dlaczego nie doszło do polskiego prawykonania *Sonetów* Palestra w Łodzi w 1966, autor chce zastanowić się, czy takie wykonanie mogło być wtedy w ogóle możliwe.

Lech Dzierżanowski, Tematy muzyczne w korespondencji Romana Palestra ze zbiorów BUW

Ogromna, licząca około 2000 pozycji korespondencja Romana Palestra, przechowywana w Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie, stanowi niezwykle cenny dokument nie tylko do biografii, ale i twórczości Romana Palestra. Ważną część tego zbioru stanowią listy od muzyków: kompozytorów, takich jak Jerzy Fitelberg, Artur Malawski, Andrzej Panufnik i Zbigniew Mycielski, dyrygentów, w tym Grzegorza Fitelberga, Jana Krenza, Stanisława Skrowaczewskiego, Bogdana Wodiczki, Roberta Satanowskiego, czy wreszcie pianistów i krytyków muzycznych oraz muzykologów. Szczególnie interesujące z perspektywy muzycznej są listy związane z poszukiwaniem odpowiedniego libretta do planowanej przez Palestra opery.Wiele informacji na ten temat przynosi korespondencja Palestra z Gustawem Herling-Grudzińskim, Jerzym Stempowskim, Jarosławem Iwaszkiewiczem i Kazimierzem Wierzyńskim. Artykuł ma pomóc w orientacji w ogromnym zbiorze zachowanym w BUW.

Alicja Gronau-Osińska (Wydział Kompozycji, Dyrygentury i Teorii Muzyki, UMFC, Warszawa), Barwy i struktury w *Nokturnie* na orkiestrę smyczkową Romana Palestra

Artykuł przybliży sposób rozumienia przez Romana Palestra idei nokturnu i jej realizacji poprzez ważne elementy dzieła: kolorystykę, strukturę, narrację i dramaturgię. W poszukiwaniu idiomu kompozytora zostanie dokonane porównanie z podobnymi w wymowie utworami Grażyny Bacewicz, Piotra Perkowskiego i Andrzeja Panufnika.

Krystyna Juszyńska (Wydział Kompozycji, Dyrygentury i Teorii Muzyki, UMFC, Warszawa), Kształtowanie formy i faktury w sonatach fortepianowych Romana Palestra

Wśród kilkunastu utworów fortepianowych Romana Palestra znajdują się dwie sonaty – *I Sonata* (1970-1971) i *II Sonata* (1980) – reprezentujące styl dojrzały kompozytora, będący syntezą tradycji z awangardą. Sonaty są trzyczęściowe, tworzą cykle zintegrowane motywicznie, tematy oparte są na seriach 12-dźwiękowych, lecz forma kształtowana jest dość swobodnie. Faktura w obu sonatach fortepianowych Palestra reprezentuje nowy styl, łączący motorykę Bartóka z kolorystyką neoimpresjonistyczną. Odznaczają się ciekawą kolorystyką brzmienia, ekspresją oraz oryginalnym połączeniem techniki seryjnej z fantazją i swobodą twórcy.

Joanna Kawalla (Wydział Kompozycji, Dyrygentury i Teorii Muzyki, UMFC, Warszawa), *Sonata* na dwoje skrzypiec i fortepian Romana Palestra – sonata triowa

Celem artykułu jest ukazanie *Sonaty* na dwoje skrzypiec i fortepian Romana Palestra na tle początków rozwoju gatunku sonaty, ze szczególnym uwzględnieniem sonaty triowej. Na podstawie wypowiedzi kompozytora o utworze autorka przybliży aspekty wykonawcze i formalne dzieła oraz realizację idei twórczej kompozytora. Ukaże także miejsce *Sonaty* na dwoje skrzypiec i fortepian w perspektywie twórczości skrzypcowej Romana Palestra i jego rówieśników.

Małgorzata Kubala (Wydział Wokalno-Aktorski, UMFC, Warszawa), Emilio Bayón (Uniwersytet Króla Juana Carlosa, Madryt), Między konstrukcją i ekspresją. *Treny – trzy fragmenty z Jana Kochanowskiego* Romana Palestra jako przejaw poszukiwań twórczych kompozytora

Analizując ścisłą konstrukcję serialną, którą posłużył się Palester w opracowaniu wyjątków z *Trenów* Jana Kochanowskiego, można odnaleźć znaczenie jakie nadał poszczególnym jej elementom, wyłowić wątki i motywy o szczególnym i ponad muzycznym znaczeniu. Autorzy pokażą w jaki sposób kompozytor operuje barwą i ekspresją poszczególnych linii (wokalnej i instrumentalnych). Wreszcie spróbują odnaleźć odniesienia znaczeniowe do innych utworów (migracja motywu „śmierci").

Monika Kuchta (Wydział Kompozycji, Dyrygentury i Teorii Muzyki, Studia Doktoranckie, UMFC, Warszawa), *Trio stroikowe* Romana Palestra – wokół dzieła i jego koncepcji twórczej

W swojej bogatej i zróżnicowanej twórczości Roman Palester często sięgał po kameralną obsadę wykonawczą. Wśród około dwudziestu kompozycji przeznaczonych na niewielkie zespoły instrumentalne znajduje się również będące przedmiotem artykułu *Trio stroikowe* na klarnet, obój i fagot z 1967 roku. W życiu Palestra jest to okres, kiedy jego język muzyczny ulega wyraźnemu przeobrażeniu przejawiającym się między innymi w eksperymentach aleatorycznych oraz sonorystycznych. Rozważanie, w jakim stopniu wspomniana przemiana stylistyczna przełożyła się na brzmieniowość i kolorystykę *Tria,* stanie się punktem wyjścia do refleksji nad dziełem.

Iwona Lindstedt (Instytut Muzykologii, UW, Warszawa), Roman Palester jako pionier polskiej muzyki filmowej. Zarys problematyki badawczej

Nazwisko Romana Palestra odcisnęło trwały ślad na dziejach polskiej kinematografii, mimo iż sam kompozytor nie nadawał temu aspektowi swej twórczej działalności większej wagi. Jego flirt z X Muzą rozpoczął się w okresie odpowiadającym wczesnej fazie rozwoju polskiego filmu dźwiękowego, a do roku 1939 kompozytor zrealizował samodzielnie lub we współpracy z innymi twórcami muzykę/opracowania muzyczne do ok. 14 filmów, głównie fabularnych. Celem artykułu jest rozpoznanie i charakterystyka problematyki badawczej, jaka wyłania się w tym zakresie, od kwestii faktograficznych i źródłowych po zagadnienia dotyczące analizy muzyki filmowej Palestra i jej recepcji w kulturze.

Leszek Lorent, Ignacy Zalewski (Wydział Kompozycji, Dyrygentury i Teorii Muzyki, UMFC Warszawa), Zastosowanie i rola perkusji w symfonice Romana Palestra – wybrane uwagi wykonawcze i instrumentacyjne

Artykuł poruszy kwestie zagadnień instrumentacyjno-fakturalnych ze szczególnym uwzględnieniem znaczenia i sposobów zastosowania instrumentów perkusyjnych w wybranych dziełach symfonicznych Romana Palestra. Perspektywie kompozytorskiej towarzyszyć będzie perspektywa wykonawcza, z połączenia których wyłoni się próba przedstawienia założeń i realizacji celów kompozytorskich przez Palestra w istotnych dla muzyki XX wieku obszarach funkcjonowania faktur orkiestrowych z udziałem perkusji.

Anna Małek (Universidad de Sevilla, Conservatorio Superior de Música „Manuel Castillo", Sevilla), *Piccolo concerto* Romana Palestra – zastosowanie serii dodekafonicznej na planie kolorystyki orkiestrowej

Skomponowany w 1958 roku *Piccolo concerto* Romana Palestra jest utworem o 6-częściowej budowie, kameralnej obsadzie i niedługim czasie trwania. Wybór instrumentarium, zredukowane układy brzmień kojarzące się z Webernowskim punktualizmem oraz skrupulatnie dobrane artykulacja i dynamika, decydują o barwie i charakterze utworu. Integrującą rolę spełnia seria dodekafoniczna, często powierzana instrumentom o odmiennych właściwościach kolorystycznych. Horyzontalno-diagonalne sploty poszczególnych jej postaci w różnych rejestrach i zdwojeniach oktawowych zabarwiają kunsztownie wprowadzane dwu-, trzy- i czterodźwiękowe współbrzmienia, nieobciążające jednak przejrzystej faktury utworu.

Agnieszka Marucha (Wydział Instrumentalny, UMFC, Warszawa), Geneza i charakterystyka *Tańca polskiego* z baletu *Pieśń o ziemi* na skrzypce i fortepian (1955) oraz *Duetów* na dwoje skrzypiec (1965) Romana Palestra

W artykule autorka przedstawi genezę powstania obu utworów, a także omówi ich budowę oraz zaprezentuje ogólną charakterystykę. Szczególny nacisk położy na problematykę wykonawczą – opisze swoje doświadczenia zdobyte podczas przygotowania utworów do publicznego wykonania.

Blake Parham (Sydney Conservatorium of Music, University of Sydney, Australia), *La Mort de Don Juan* and the Human Condition

J. Mackenzie Pierce (Cornell University, Ithaca, N.Y., USA), Roman Palester and the Politics of Musical Labor

Maria Pokrzywińska (Wydział Kompozycji, Dyrygentury i Teorii Muzyki, UMFC, Warszawa), *Polonezy M. K. Ogińskiego* na małą orkiestrę – „celowo spłowiała" paleta Palestra

Intrygujący tytuł kompozycji, wskazujący na opracowanie, a zamieszczony w wykazie oryginalnych utworów Romana Palestra, nakłania do podjęcia tego tematu. Przeprowadzenie analizy porównawczej pozwoli na zbadanie stopnia podobieństwa zachodzącego pomiędzy symfoniczną (na małą orkiestrę) wersją Palestra a fortepianowymi oryginałami Michała Kleofasa Ogińskiego. *Polonezy* w ujęciu Palestra są utworem jednoczęściowym o zróżnicowanej wyrazowo strukturze wewnętrznej. Stylistycznie nawiązują do muzyki polskiej u schyłku XVIII wieku i jak określił sam kompozytor, są „opowieścią o przeszłości, utrzymaną w stylu poloneza przed-chopinowskiego o kolorycie celowo spłowiałym".

Mirosława Rezler-Rozlach (Wydział Wokalno-Aktorski, UMFC, Warszawa), Romana Palestra *Trzy sonety do Orfeusza* na sopran i orkiestrę

Kompozycja ukończona w roku 1952 poddana zostanie analizie w odniesieniu do wybranych fragmentów rozpoczętej przez kompozytora a niedokończonej autobiografii, zatytułowanej *Słuch absolutny,* w której autor wiele uwagi poświęca swojej twórczości, ukazywanej w kontekście osobistym. Fragmenty wspomnień i refleksji staną się punktem wyjścia do odkrywania, poznania utworu.

Ewa Rzanna-Szczepaniak (Wydział Kompozycji, Dyrygentury, Teorii Muzyki i Rytmiki, Akademia Muzyczna, Poznań), Twórczość fletowa Romana Palestra z lat 1946-1948 – w kręgu nurtu neoklasycznego

Obejmująca 4 kompozycje: *Serenadę* na dwa flety i orkiestrę smyczkową (1946), *Małą serenadę* na flet, skrzypce i altówkę (1947), *Divertimento* na 9 instrumentów (1948) oraz *Trio* na flet, altówkę i harfę (1965), twórczość fletowa Palestra nawiązuje do wzorów neoklasycznych obecnych w kompozycjach pisanych w latach przedwojennych. W opinii Zofii Helman wyraźnie zaznacza się w nich: „podobna skłonność do stosowania XVIII-wiecznych form, przejrzystość i jasność faktury, mistrzostwo w cyzelowaniu szczegółów". Z drugiej strony: „Niezależnie od pewnych uniwersalnych założeń, każdy z tych utworów stanowi realizację pewnego indywidualnego zamysłu kompozytorskiego zmieniającego raz ukształtowany idiom". Celem artykułu jest analiza i opis wybranych utworów w kontekście głównych założeń i norm kompozytorskich obecnych w muzyce polskiego neoklasycyzmu.

Katarzyna Ewa Sokołowska (Wydział Wokalno-Aktorski, UMFC, Warszawa), *Sonatina na 4 ręce* Romana Palestra w aspekcie stylistycznych przemian języka kompozytorskiego

Kompozycja powstała w 1940 r. z myślą o wykonaniu na tajnych koncertach w czasie okupacji. Idea pisania utworów „jak najłatwiejszych do wykonania w warunkach okupacyjnych" (według słów Palestra) zdeterminowała lapidarność kompozycji. Jednak trwająca ok. 13 minut i składająca się z trzech części *Sonatina* jest w ocenie autorki jednym z najwybitniejszych przykładów wykorzystania możliwości fakturalnych i brzmieniowych duetu fortepianowego w repertuarze na cztery ręce. W artykule przedstawi ona analizę formalną i wyrazową utworu, jak również analizę zastosowanych środków stylistycznych charakterystycznych dla przenikających się koncepcji estetycznych. Zagadnienia te zaprezentowane zostaną również w aspekcie specyfiki wykonawstwa duetowego.

Temina Cadi Sulumuna (Wydział Instrumentalny, UMFC, Warszawa), *Trio* na flet, altówkę i harfę Romana Palestra – wokół analizy dzieła i jego znaczenia w świetle wybranych polskich kompozycji na flet, altówkę i harfę z drugiej połowy XX wieku

Trio na flet, altówkę i harfę zostało skomponowane przez Romana Palestra w czerwcu 1985 roku „bardzo szybko, od razu na czysto", jak zwierzył się sam kompozytor w liście z 12 lipca tegoż roku Zofii Helman, i prawykonane po jego śmierci w 1998 roku w Krakowie przez Sabeth Trio Basel. To rzadko obecne w repertuarze koncertowym dzieło z ostatniego okresu twórczości kompozytora zasługuje na szczegółowe omówienie w literaturze przedmiotu. Zamiarem autorki artykułu jest przedstawienie analizy formalnej *Tria* ze zwróceniem uwagi na użyty w nim język harmoniczny, kwestie fakturalne czy ekspresję; a także ukazanie dzieła na tle wybranych – również powstałych w drugiej połowie XX wieku – kompozycji przeznaczonych na tę samą obsadę instrumentalną innych polskich twórców.

Katarzyna Szymańska-Stułka (Wydział Kompozycji, Dyrygentury i Teorii Muzyki, UMFC, Warszawa), *Sinfonietta* w twórczości Romana Palestra jako przejaw „pamięci gatunku"

Muzyka XX i XXI w. wciąż przywołuje gatunki minionych epok, które wykazują nadzwyczajną żywotność. Michaił Bachtin, a za nim Małgorzata Janicka-Słysz, określili to zjawisko jako przejaw „pamięci gatunku", który w swoich nowych odmianach żyje w wyobraźni kompozytorów i rozwija się poprzez stosowanie nowych środków artystycznych. Twórczość Romana Palestra kształtuje się w tej perspektywie typowo. Można w niej wyznaczyć ważną i trwałą linię utworów osadzonych w formie i estetyce neoklasycznej, która operuje gatunkami znanymi wcześniej muzycznej historii. Wśród nich istotne miejsce zajmuje *Sinfonietta* zachowana w kilku wersjach autorskich. W jaki sposób Palester odnawia wzór sinfonietty i jakie nowe jego cechy wprowadza do historii gatunku w swoim utworze – oto pytania, na które odpowiedź pojawi się w artykule.

Iwona Świdnicka (Wydział Kompozycji, Dyrygentury i Teorii Muzyki, UMFC, Warszawa), *Missa brevis* Romana Palestra – tradycja czy nowoczesność?

Rok 1951, w którym powstała *Missa brevis* na chór a capella Romana Palestra, wyznacza zasadniczy przełom stylistyczny w twórczości kompozytora, wyrażający się odejściem od neoklasycyzmu oraz zwrotem w kierunku ekspresjonizmu i dodekafonii. To dzieło niezwykle ekspresyjne, w którym intensywność wyrażania przeżyć idzie w parze z obfitością środków kompozytorskich. Utwór posiada zarówno cechy charakterystyczne dla gatunku mszy rozumianego w tradycyjny sposób, jednocześnie będąc dziełem niezwykle nowoczesnym, reprezentującym nie tyle XX-wieczną technikę kompozytorską, co przejmującym wybrane elementy współczesnego języka muzycznego.

Małgorzata Waszak (Wydział Kompozycji, Dyrygentury i Teorii Muzyki, UMFC, Warszawa), *Kwartety smyczkowe* Romana Palestra – na drodze poszukiwań indywidualnego języka dźwiękowego

W dorobku kompozytorskim Romana Palestra znalazły się trzy kwartety smyczkowe. Pierwszy, napisany jeszcze podczas studiów (1929-30) i należący do najwcześniejszych utworów artysty, zaginął podczas wojennej pożogi. Powstanie *II Kwartetu* (1936) zbiegło się z wyjazdem kompozytora do Paryża i wstąpieniem w szeregi Stowarzyszenia Młodych Muzyków Polaków. W utworze zwraca uwagę rozbudowa formy i bogactwo rozwiązań fakturalnych. *III Kwartet smyczkowy* powstawał w trudnych latach okupacji (1942-44). Był to czas poszukiwania nowych rozwiązań formalnych i odmiennych środków wyrazu, czas, w którym styl indywidualny – zgodnie ze słowami Zofii Helman – przeważać zaczął nad powszechną normą neoklasyczną.

Ignacy Zalewski (Wydział Kompozycji, Dyrygentury i Teorii Muzyki, UMFC, Warszawa), Zagadnienia instrumentacyjne *Małej uwertury* Romana Palestra

W artykule autor podda analizie zjawiska instrumentacyjne, fakturalne i energetyczne tego zapomnianego utworu, wskazując na właściwości brzmieniowe, przejrzystość instrumentacyjno-fakturalną jako istotne elementy jego techniki kompozytorskiej, a także upodobania kompozytora do wybranych mikstur barwowych czy specyfikę użycia niektórych instrumentów. Z analizy wynikać będzie daleko idąca potrzeba przywracania tej (i innych) kompozycji Palestra życiu koncertowemu, w którym – dzięki swoim licznym walorom, również instrumentacyjnym – ma szansę zagościć na stałe.

Sławomir Zamuszko (Wydział Dyrygentury, Kompozycji i Teorii Muzyki, Akademia Muzyczna, Gdańsk), Dzieło – język muzyczny – perspektywa wykonawcza w *Koncercie* na altówkę i orkiestrę Romana Palestra

Koncert na altówkę i orkiestrę Romana Palestra, reprezentujący dojrzały styl kompozytora, stanowi zarówno ważki przykład estetyki okresu zmierzchu awangardy w XX-wiecznej muzyce polskiej, jak również istotną, a wciąż nie dość obecną pozycję w światowej literaturze alto-wiolistycznej. Artykuł będzie stanowić analityczne ujęcie dzieła Palestra w kilku aspektach. Kontekst stylistyczno-historyczny, manifestujący się w przyjętych rozwiązaniach formalnych, autor rozprawy uważa za o tyle istotny, iż *Koncert* jest pierwszym utworem Palestra prezentowanym w Polsce po latach niesłusznego usunięcia kompozytora w niepamięć. Aspekt technik kompozytorskich dopełni przedstawienia języka muzycznego Palestra, kreującego jego twórczą postawę. Autor podejmie się także rozważań nad środkami wypowiedzi w zakresie partii instrumentu solowego, konfrontując je z własnymi doświadczeniami z praktyki gry na altówce.

Ośrodki reprezentowane na konferencji:

Wydział I Kompozycji, Dyrygentury i Teorii Muzyki, UMFC, Warszawa

Wydział II Fortepianu, Klawesynu i Organów, UMFC, Warszawa

Wydział III Instrumentalny, UMFC, Warszawa

Wydział IV Wokalno-Aktorski, UMFC, Warszawa

Wydział VII Instrumentalno-Pedagogiczny, UMFC, Warszawa

Gabinet Zbiorów Muzycznych, Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie

Instytut Muzykologii, Uniwersytet Warszawski, Warszawa

Instytut Sztuki, Polska Akademia Nauki, Warszawa

Wydział Kompozycji, Dyrygentury, Teorii Muzyki i Rytmiki, Akademia Muzyczna, Poznań

Wydział Dyrygentury, Kompozycji i Teorii Muzyki, Akademia Muzyczna, Gdańsk

Wydział Edukacji Muzycznej, Akademia Sztuki, Szczecin

Uniwersytet Króla Juana Carlosa, Madryt, Hiszpania

Universidad de Sevilla, Conservatorio Superior de Música „Manuel Castillo", Sevilla, Hiszpania

Sydney Conservatorium of Music, University of Sydney, Australia

Cornell University, Ithaca, N.Y., Stany Zjednoczone

Komitet organizacyjny konferencji

Kierownik: prof. UMFC dr hab. Alicja Gronau-Osińska

dr Katarzyna Ewa Sokołowska

Kierownik GZM BUW Piotr Maculewicz

współpraca organizacyjna

Magdalena Borowiec

prof. UMFC dr hab. Maria Pokrzywińska

dr Iwona Świdnicka

dr Małgorzata Waszak

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA W WARSZAWIE

POLSKIE TOWARZYSTWO ANALIZY MUZYCZNEJ